

melési reform szövetkezeti kísérleteivel, mint szociális megoldási forma pontosan beilleszthető a polgári társadalom fasiszta államgépezetébe, amely maga is, mint Németországban látjuk, szocialistának vallja magát ama szociális reformjainak alapján, amellyekkel a kizsákmányolt tömegek osztályköveteléseit lefékezni igyekeznek. Az „osztályok egyensúlyhelyzetének“ egyik kísérleti módszere lehet a Németh-féle elképzelés, amely azonban a maga elméleti tartalmával nem egyéb vulgáris közgazdaságtannál, amely tudományos mezében csupán arra szolgál, hogy célzatigazságokkal alátámassza az uralkodó osztály fasiszáló gazdaságpolitikáját. Vagy tudatos megtévesztési szándék, vagy teljes ismerethiány mondhat olyat, hogy „egy társadalomban, melyben földbirtokot gyűjteni lehetetlen, a bányász és a tömegipar az állam kezén van s a „kertművész“, „iparművész“ és a „minőségkereskedő“ egyetlen vagyona: vállalkozása, mely nem lehet nagyobb, mint amekkorát maga el tud vezetni, a „tőke“ szó jóformán teljesen értelmét veszti, úgy hogy joggal nevezhetjük az ilyen társadalmat szocialistának.“ Tisztában kell lenni azzal, hogy a kapitalista összefüggésektől a ma társadalma megszabadulni nem tud. Olyan államokban, ahol „földbirtokot gyűjteni lehetetlen“, mint például a túlnyomóan agrárjellegű Bulgáriában, ahol a keresők 28 százaléka őstermelő és ezeknek legnagyobb része kis és középbirtokos, nemcsak a belső berendezkedés maga kapitalista, erősen fasiszta tendenciával, de benne fekszik Olaszország, Franciaország, Anglia és Németország imperialista aspirációinak hatókörében. A fasiszta Olaszország intézményesítette az állami intervencionizmust az iparban, mégis a helyzet az, hogy hiába jut az ipar állami befolyás alá, maga az államhatalom is eszköz a finánc-tőke kezében. Az állami gazdálkodás nem hogy fölöslegessé tenné a tőkét a kapitalista rendben, de sok esetben annyira nélkülözhetetlenné lesz a számára, hogy már államosított üzemeket kénytelen újra visszaadni a magángazdaság kezére. Ez történt Olaszországban például a telefonnal és a biztosítással, nem is említve a bankokat, amelyeknek pozíciója teljesen érintetlen. A szociálpolitika reformkísérletei csak a fasiszta pozíciójának kiépítésére vezetnek, de nem a gazdasági berendezkedés megváltoztatásának olyan fokára, amelyben a tőke elveszti jelentőségét. Az ilyen „szocializmus“ propagálása nem egyéb fasiszta félrevezetésnél.

Németh László, mint irányító, így áll a narodnikiek arcvonala előtt. S lapja a Válasz, ha még nem is egységes szellemben íródik, irányvonalában nem fog tévedni, vagy ingadozni. Munkatársai sorában lehetnek felfogásban Németh Lászlóval ellentétes nézetet valló és mint vannak is, igen kimagasló írói egyéniségek, de olyan írásuk aligha láthat napvilágot, amely surolná a „harmadik oldal“ irányvonalát. Választ tehát nyugtalanító kérdéseire a folyóiratban nem kap senki egyebet Németh László válaszával, amely meggyőződéssel és magán viseli írójának kultúráltságát és tehetségét, de éppen célratoró szándékánál fogva kizárja az ellentétes megnyilatkozásokat. Ugy, hogy a lap végső eredményében teljesen a fasiszta törekvések támaszává válik még abban az esetben is, ha írói között akad olyan, aki világszemléletileg a fasiszta szemlélettel szembehelyezkedett.

Ujvári László

AZ ORVOSTUDOMÁNY VÁLSÁGÁNAK ITALIAI VISSZHANGJA. Az utolsó évek egyik legvitatottabb problémája az orvostudomány krízise. Amióta Aschner híres könyve: a *Krise der Medizin* megjelent, orvosi és egyéb lapok állandóan foglalkoznak az egyetemes válság e részletjelenségével, melynek fontossága vitán felül áll. A fasiszta Itáliában, ahová a közép-európai áramlatok, ha egyáltalán elérkeznek, jókora

késéssel jelentkeznek, alig pár hónapja vettek tudomást e kérdésről. Pende professzor, a jónevű genuai klinikus, az olasz endokrinológiai és konstitucionális elméletek európai hírvé művelője feltűnést keltő cikksorozatot indított a torinói *Gazzetta del Popolo* hasábjain az „orvosvilág krízise” címen. Természetesen, polgári szempontból és főleg olasz vonatkozásban taglalja az orvoskrízis kérdését, mely, szerinte, három fronton nyilatkozik meg: az orvosi gondolkodás, az orvosképzés és az orvosi hivatás válságában. Az első cikkben Pende — Aschner nyomdokain haladva — kikel az orvostudományban ma túlságosan elharapódzott technicizálás és specializálás ellen. Kétségtelen, hogy a múlt század végén és a huszadik század elején a természettudományok mindenhatóságába vetett hit a természettudományokat leggazdagabban alkalmazó tudományt: az orvostudományt is magával ragadta és az utóbbi túlzott lelkesedéssel vetette rá magát a technicizmusra: a laboratóriumi, mikroszkopikus, röntgen stb. kutatásokra. Ennek a kornak legpregnansabb kifejezője az orvostudományban a bakterológia, mely óriási arányban fejlődött a legutolsó évtizedekben. Nem volt betegség, melynek ne találták volna meg a bacillusát sőt néha: bacillusait. Közben pedig megfeledeztek az emberről, a szubjektív és objektív szimptomatológiáról és az orvosi intuicióról: az „occhio clinico”-ról, melynek éppen Itáliában voltak nagy mesterei. És amikor rájöttek arra, hogy a bacillus jelenléte nem mindig magyarázza meg a betegség kifejlődését, akkor döntött össze az orvosi technicizmusba és a mikroszkóp halhatatlanságába vetett hit: ime az orvosi tudomány krízisének első csírája. Pende maga a konstitucionális iskola híve, sőt egyik megalakítója. Ez az iskola, melynek még *Kretschmer* előtt kétségkívül az olasz *De Giovanni* és *Viola* voltak az első elgondolói, eleve a kórokozó baktériumok fölé helyezi az egyén konstitúcióját, melynek szerintük legalább is olyan fontos szerepe van a megbetegedésben, mint a kórokozó vírusnak. Mondanom sem kell, hogy Pende a konstitucionális teóriák széleskörű alkalmazásától várja az orvosi gondolkodás válságának megoldását.

Második cikkében az orvosképzés krízisééről számol be a genovai professzor. Itt természetesen főleg az olasz egyetemi viszonyokat veszi alapul. Általánosan ismert tény, hogy a legfelületesebb és a leghiányosabban képzett orvosok éppen az olasz egyetemekről kerülnek ki. A valamikor mintául szolgáló régi olasz egyetemeknek ma már csak a hire maradt meg. Az olasz egyetemeken még ma is a legteljesebb tanulási anarchia uralkodik: tanárok és diákok egyformán könnyelműen végzik feladataikat. Ezen természetesen a fasiszta kormány legújabb rendelete sem segít, mely militarisztikus keretet igyekszik adni az egyetemi oktatásnak; de ez csak a külsőségekben nyilvánul meg. (Évmegnyitás, vizsgák fekete ingben úgy a tanárok, mint a diákság részéről, a Milizia egyetemi alakulatainak ünnepélyes alkalmakkor való fegyveres felvonulása az egyetemi épületekben, stb.) Minden egyes egyetemnek (Itáliának 24 teljesjogú egyeteme van) más és más rendszere és tantervezete van; ehhez járul még, hogy az olasz egyetemek csak a teóriák tanítására helyeznek súlyt, míg a praktikus orvostudomány elsajátítását a legteljesebb mértékben elhanyagolják. A fasiszta kormány e visszasságok orvoslása céljából behozta a doktorálás utáni államvizsgát, melyen főleg a praktikus tudás szempontjából válogatják ki az orvosi pályára készülöket. De ma már e rendszer 6—7 éves fennállása után megállapítható, hogy az államvizsga intézménye is csődöt mondott; valóban, ez csak arra jó, hogy az állam szedje a hallatlanul magas vizsgadíjakat és az orvosjelöltek utazgatásával vasutak forgalmát is gyarapítsa. (Államvizsgát t. i. nem lehet azon az egyetemen tenni, ahol a jelölt tanulmányait végezte.) Pedagógiai szempontból az államvizsgának nincs értéke, mert ahelyett, hogy a frissen

ledoktorált ifjaknak alkalmat adnának az orvosi prakszusra, egy újabb vizsga elé állítják. Tulajdonképpen tehát nem történik más, minthogy az egyik egyetem tanárai felülvizsgálják a másikéinak véleményét. Pende érdemül lehet felhozni, hogy dacára a fasisztáktól kapott szenátorságának, az első pillanattól kezdve ellenezte az államvizsga rendszerét és állandóan, az általunk itt ismertetett cikksorozatban is, az orvosfiatalság praktikus kiképzését sürgeti és az illetékes fórumok figyelmébe ajánlja a francia, német, magyar stb. példát, ahol az u. n. „cselédév“ rendszere van érvényben.

A harmadik cikkben az orvosi hivatás krízisével foglalkozik. Az orvosi és általában az intellektuális túlprodukciónak nemcsak olasz jelenség. De említésre méltó, hogy Pende az olasz orvosok túlprodukciónak ellenében a numerus clausust ajánlja! (Érdemes megjegyezni, hogy a numerus clausus már ma is érvényben van az idegen diákokkal szemben; az idegen nemzetiségű, Itáliában végzett orvosok szabad gyakorlata ellen pedig most van folyamatban egy külön törvény megalkotása.) Pende védelmére legyen mondva, hogy nem felekezeti, faji, vagy osztályszempontból kívánja a numerus clausust alkalmazni, hanem a szellemi szelekció, szempontjából. Igen helyes Pendenek az a megállapítása, hogy lehet valaki közepes mérnök, vagy közepes ügyvéd, de az orvosnak okvetlenül jól kell értenie mesterségét, mert itt emberek életéről van szó.

Pende cikksorozata mellett, mely az orvosi válság olasz hozzászólói között kétségtelenül a legkomolyabb hangokat ütötte meg, érdemesnek tartjuk szólni egy másik cikksorozatról, mely éppen komolytalansága miatt tanulságos és alkalmat nyújt arra, hogy e témával kapcsolatban az egész világ sajtójában felmerült egyes téveszmékre világosságot vethessünk. Az *Il Nuovo* című új lapról van szó, mely a fasiszta, futurista és az u. n. naturista „eszmék“ összekovácsolását tűzte ki céljául. A lap szerkesztője, a futurista és fasiszta orvos-író Arnaldo *Ginua* az „orvostudomány bukása“ címen értekezik számról-számra. Ez a cikksorozat a naivitásnak, tudatlanságnak, babonának, mindenfajta téveszmének és helyel-közzel az egészséges intuíciónak hallatlanul zagyva keveréke. Ez az írás hű tükröképe annak a tanácstalanságnak és szkepszisnek, mely természetes reakciója az orvostudományba vetett vak hitnek, mely a háborúelőtti időszakot jellemezte. Együttal figyelmeztetésül is szolgálhat ez a cikksorozat azok számára, akiket az orvostudományban való csalatkozás téves utakra terel. Maga *Aschner* is már említett könyvében védelmébe veszi a kuruzslást és még a különben olyan elsőrangú szakember is mint *Doktor Sándor* odáig megy, hogy a kuruzslást mint a proletáriátus gyógyító tudományát szembeállítja a „polgárság osztálytudományával“: a hivatalos orvostudománnyal.¹ Az orvostudomány mindenhatóságában csalódott ember és méginkább: a csalódott orvos, könnyen hajlik a túlzásokra. Arnaldo *Ginua* is e csalódottak közé tartozik. Élesen kikel a „hamis próféták“ a „professzorok“ ellen, akik szerinte az orvostudomány parazitái. Fellázad a „pirulák“ és „az orvosi diploma uralma“ ellen és védelmébe veszi minden új többé-kevésbé eredeti és többé-kevésbé paranoiikus elmék tudományos-forradalmi elgondolásait. (*Arnaldi*-féle teória, az *Asnero*-féle reflex-terápia, a *Frank*-féle biopsichoterápia, a *Gregoraci*-féle saprofita-tan stb. (Hiányzik a sorból a Zeilleis-terápia és a sashalmi delejesasszony akikről a szerző valószínűleg nem hallott.)² Minden „tanok“, melyeknek egytől-egyig a monopatogenesis és a monoterápia a főeleme, kétségkívül a tulságos speciálizálódás és a betegségek eldifferenciálódásának reakciói. „Térjünk vissza a természethez, mintahogyan a Duce is tanítja!“ ez a cikksorozat sokatmondó konklúziója. Mert az orvos-krízisről a Duce is nyilatkozott, aki az orvosokhoz intézett emlékezetes beszédében szintén

naturistának vallotta magát. Befejezésül még annyit, hogy ezekben a napokban ül össze Arnaldo Ginua elnöksége alatt Rómában az olasz naturisták első országos kongresszusa, melynek feladata az első internacionális naturista-kongresszus előkészítése.

Mária Béla

¹ Korunk, 1932 jun. sz. — ² Érdekes és a szerző tájékozatlanságára jellemző, hogy a freudizmust is ez „iskolák“ közé sorolja.

UPTON SINCLAIR MUNKATERVE nem vesztette el dokumentáló jelentőségét azáltal, hogy szerzője a legutóbb megejtett californiai választásokon „demokrata“ ellenfelével szemben elbukott. Sőt a munkaterv ép' a bukás kiábrándító fényében jut kellő világításba. Kiderül annak a demokrácia illúzióiban bizakodó eszményi szocializmusnak a csődje, amely a szocializmus következetes osztálygyakorlatának megkerülésével véli megvalósítani céljait. Világosan illusztrálják ezt Sinclair munkatervének legfontosabb elvi részei.

„Rövidesen harminc éve annak, — írja Sinclair, — hogy szervezetet alapítottam az *Ipari Demokrácia Ligája* néven, mely nagy hatást keltett a collegiumokban és hozzájárult azok szellemének kifermálásához, akik ma Washingtonban az „agytröszk“-öt alkotják. Első könyvemben, melyet új eszméim ismertetésére irtam, megjósoltam, hogy a demokrata párt lesz az az eszköz, amellyel az Amerikában szükséges változtatásokat keresztül viszik. Kijelentettem, hogy az a demokrata elnök, aki ezt a művet megvalósítja „Washington és Lincoln mellé írja be nevét a történelembe“.

Demokrata vagyok, ama törvényszerűség értelmében, amely bennünket amerikaiakat vagy demokratákká vagy köztársaságiakká tesz. Ifjúkoromban a demokrata párt egyik alapítójának, ama *Thomas Jefferson*-nak a tanítványa voltam, aki azt írta: „a tudomány világosságának általános elterjedése már mindenki előtt nyilvánvalóvá tette azt a kitapintható igazságot, hogy az emberiség zöme nem született nyereggel a hátán, sem pedig néhány kegyelt csizmával és sarkantyúval a lábán, készen arra, hogy az előbbieket meglovagolja törvényesen, az Ur kegyelméből“.

Ez a demokrácia alapja és ezt az eszmét annyira kedvelem, hogy igyekeztem nemcsak a politika és a kormányzás, de a kereskedelem és az ipar területén is alkalmazni.

Itt, ebben az Aranyországban a legtöbb természetes gazdasági forrással rendelkezünk. Földünk alkalmas szinte mindannak a termelésére, amire az embereknek szükségük van. Olyan anyagi termelő eszközeink vannak, amelyek az emberi lelemény csodálatos alkotásai. A termékek szétosztására a földgömb legszebb útjaival rendelkezünk. Bányáink, farmjaink, lakóházaink vannak, minden, ami a nép biztonságát és kényelmét jelenti. Mégis, valami különös benuulás sujtotta ezt az országot. A gyümölcs a földön rothad, a hüvelyes veteményeket a tengerbe süllyesztjük, mert egyiket sem tudjuk értékesíteni. Ezrek bolyonganak otthon nélkül, amikor ezer meg ezer lakás áll üresen, amiket senkisem foglalhat el. Egy millió munkanélküli szeretne dolgozni, de ezt nem teszik nekik lehetővé. Másik millió embert meg úgy megadóztatnak, hogy kénytelenek elhagyni otthonaikat és farmjaikat azért, hogy táplálhassák éhező hozzátartozóikat, akik boldogan keresnék meg a táplálékukat, ha ezt lehetővé tennék számukra.

Kijelentem: a szegénység megbocsáthatatlan az olyan civilizált és gazdag államban, mint a miénk. Állítom, hogy lehetővé tudjuk és kell, hogy tegyük azt, hogy országunkban mindazok a férfiak és nők, akik dol-